

beschouwing van ons Avondmaalsformulier, waar bepaalde personen, die zich aan met name genoemde zonden schuldig gemaakt hebben, vermaand worden, zich, zoo lang zij in zulke zonden blijven, van de tafel des Heeren te onthouden." (1)

Hiermede is echter niet alles gezegd.

Het rapport en de Synode zelve maakt een uitzondering ten opzichte van de organisaties, die staan op den bodem van den klassenstrijd. Daarin is voor leden der Gereformeerde Kerk geen plaats. Dit beginsel gaat in tegen het Evangelie van Christus. Hier hebben wij te doen met een organisatie, die haar leden tot revolutionaire daden kan oproepen, en tegenover dit lidmaatschap heeft de Kerk zeer zeker met de tucht op te treden. Doch ook dit geschiedt met groote behoedzaamheid. De Kerk mag niet anders „tot de censuur voortvaren", (ik citeer letterlijk het rapport), of eerst moet duidelijk bewezen, dat zulk een vereniging met Gods Woord in strijd is, en ik ben het volkomen met prof. Bouwman eens, wanneer hij zegt: „De Kerk handelt het veiligst, zich zoo nauw mogelijk aan hare roeping, het getuigen en het belijden, te houden. Merk nu de Kerk, dat de beginselen van een vereniging of genootschap verkeerd werken, dan doet zij het best, die verkeerde beginselen scherp en duidelijk te formuleeren, zoodat de tegenstelling met de belijdenis der Kerk helder en klaar uitkomt. En blijkt het dan, dat iemand de valsche stukken niet verwerpt, dan kan de Kerk, na herhaald vermaan, bij volharding in het kwaad, den zondaar uit de gemeente bannen. Op deze wijze loopt de weg recht. Immers, wie de belijdenis der Kerk niet beaamt, en daartegenover gevoelsloos koestert, die in strijd zijn met de leer der waarheid, kan niet rustig gelaten worden in de schaapskooi van Christus." (1).

Meer kan ik over deze quaestie niet zeggen.

Elk geval moet op zichzelf worden beoordeeld, en de Kerken dienen eerst een nauwkeurig onderzoek in te stellen, en de afwijkingen nauwkeurig te formuleeren, eer zij de tucht toepassen. Maar laten zij toch waken. Laten zij zich in prediking en kerkregering met alle kracht keeren tegen den machtigen invloed, die van de socialistische beginselen op de lagere volksklasse uitgaat, en haar oogen wijd open hebben voor de gevaren, die dreigen. Onze God schudde de slapenden wakker.

Nog een punt moet ik ter sprake brengen.

In het rapport staat ook de volgende clausule: „Het schijnt voor te komen, dat op een bepaalde plaats geen christelijke vakvereniging voor een bepaald vak bestaat, omdat daar ter plaatse onder de belijders van den naam des Heeren slechts zeer enkelen zijn, die het bedoelde vak beoefenen. Is het dan daar ter plaatse b.v. ten gevolge van een collectief contract eisch, dat men georganiseerd is om arbeid te vinden, terwijl de z.g. wetensclausule ontbreekt, dan rest aan de Christelijke arbeiders niets anders dan zich te voegen bij een R. K. of neutrale organisatie."

Hier tegen wordt door een lezer van ons blad bezwaar gemaakt. Hij schrijft: „Is m.i. nimmer noodzakelijk, om zooals bovenstaand geval aangeeft, lid te worden van een andere dan Chr. Vakorganisatie. Wat toch is het geval. De collectieve contracten worden gewoonlijk afgesloten met de landelijke (minder juiste benaming) organisatie, waarvan afdelingen ter plaatse aanwezig zijn. Nu is het in 't geheel niet noodzakelijk, dat men lid is van een plaatselijke afdeeling, om werk te kunnen krijgen, maar 'tis voldoende lid te zijn van een organisatie. Al is het dan ook z.g. verspreid lid. Afgedacht van de kwestie van toelaatbaarheid om lid te zijn van een R. K. of neutrale organisatie, is dit toch m.i. bijna nimmer noodzakelijk en kan bij huisbezoek e.d. altijd geadviseerd worden lid te worden van een Chr. organisatie, zij het dan ook verspreid lid. Ik geloof, dat voor alle vakken in ons land een Chr. organisatie bestaat. Gewenscht is dat onze ouderlingen daarmee bekend zijn, 'tis anders gemakkelijk bij het N. C. V. daarnaar te informeren."

Voorzover ik kan oordeelen, heeft onze broeder gelijk.

Ook ik ben van meening, dat aansluiting bij een R. K. of neutrale vakvereniging nimmer noodzakelijk is, maar ik wil prof. Grosheide gaarne gelegenheid geven zijn standpunt nader te verdedigen. Hij zal wel zeer bijzondere uitzonderingsgevallen bedoeld hebben.

En hiermee neem ik van het rapport afscheid. Van harte hoop ik dat deze synodale uitspraak veel mag uitwerken.

God geve onze Kerken haar sociale roeping te verstaan.

Welke is die roeping?

Prof. Dr W. Geesink omschrijft deze taak aldus: „Haar roeping is, als eens Abigail, in de woestijn van Maon, tusschen Nabal en David bemiddelend op te treden, verzoenend te werken, uitbarstingen van hartstocht te voorkomen tusschen naar goud hongerende en daarom vrekke bezitters, en naar brood hongerende en daarom in wilde woede ontstoken proletariërs. (1 Samuël 25).

Haar roeping is, en den ondernemer en den werkmans te wijzen op zijn plichten.

Haar roeping is, te weerleggen de valsche leer; ook de valsche leer van Communisme en Socialisme op het stuk van den eigendom; opdat hare kinderen niet worden omgevoerd." (2)

K. D.

P.S. Tot mijn leedwezen komen in het vorige artikel enkele drukfouten voor, die de lezers zelf wel verbeterd zullen hebben. Wegens verschillende omstandigheden kwam mijn copy te laat ter drukkerij, zoodat de correctie niet door mijzelf kon geschieden.

1. Van 's Heeren Ordinantien II. pag. 301.

LITERATUUR EN KUNST.

Het nieuwe geluid.

Den fellen revolutiestorm van '80, die zooveel oude dijkes gescheurd en vermoldde knotwilgen omgeblazen heeft, kan men het best karakteriseeren als een zuiveringsproces.

De leiders van '80, zoover zij normaal dachten, hebben zich geen oogenblik verbeeld, dat zij de dichtkunst hadden uitgevonden. Zij kwamen in de literaire rechtzaal met het oordeel, dat velen van de door het publiek vereerde zangers van den laatsten tijd een onbewust bedrog pleegden door hun producten uit te geven als poëzie.

Natuurlijk werden Petrus Stastok en Mevrouw Dorbeek boos, omdat men hun de mooie verzen afnam, die men (om met Beets te spreken) „in argloze onschuld" had gekoesterd, maar tegen de waarheid is het moeilijk strijden, en zoo breekt dan, na eenige tientallen jaren, langzaam aan de erkenning door in onze kringen, dat, speciaal ten opzichte van de dichtkunst, een nieuwe oriëntatie noodig is.

Wij beginnen weer te weten, dat dichtkunst is een eigen kunst, dat poëzie niet berijmd proza, maar uiting van een zeer afzonderlijke zielestemming is, waarvoor Da Costa noodig achtte: gevoel, verbeelding, heldenmoed.

Wie proza giet in een bokaal van rijmvorm krijgt niets als proza.

En wie daarentegen een werkelijk dichtelijk gevoel in woorden uitzegt, die heeft poëzie al rijmt er niets.

Dat mogen u de psalmen getuigen. En het boek Job! Gewoonlijk zal de „verheven" stemming den dichter dringen voor zijn woorden een zeker ritme en rijm te zoeken, maar als hij het niet vindt is hij toch een dichter, en als hij wel vindt loopt hij kans, dat het rijm zijn kunst vermoordt.

Dit moeten wij weer weten. Proza heeft een heel ander doel. De prozaschrijver moet stichten, leeren, vermaken. Hij is docent en paedagoog.

Maar de dichter heeft in beginsel geen andere taak dan de leeuw in den lentemorgen. Wanneer hij aanvangt met aan het „publiek" te denken, is zijn „stemming" weg. De dichter maakt iets intijms als een dagboek. Van hem geldt het psalmwoord: Ik stort mijn ziel uit in mij. Het kan hem in zekeren zin niet schelen, of anderen hem begrijpen of zijn zang mooi vinden. Wat er in hem plaats grijpt is een soort natuurgebeuren. En eerst later overweegt hij de vraag, of hetgeen er in hem gebeurd is, ook betekenis heeft voor anderen.

Dit is ten allen tijde het kenmerk der ware poëzie geweest: een heilige onverschilligheid voor de menschen, een heilige eerbied voor de kunst, en, zoo het een vrome ziel was, voor God, die tegelijk de schoonheid en de waarheid is.

Meent gij, dat David, toen hij het juweel-schoone herderslied, psalm 23, zong, gedacht heeft aan een soort auditorium, dat hij stichten wilde?

Hij goot zijn tot-God-ontroerde ziel uit, en het was poëzie!

De eigen bewoogendheid, de puur persoonlijke gedachte, maakt den dichter.

Het is jammer, dat het gezegd moet worden, maar het is de waarheid: Dit hebben ons (die de oorspronkelijkste kinderen der verhevenste poëzie zijn), weer de „paganistische" mannen van '80 geleerd!

Onze jonge dichters zijn, indirect, uit de school van '80.

Het nieuwe geluid, dat wij van hen hooren, is echo van het lied der modernen, maar, omdat het uit een christelijk hart komt, toch een eigen, christelijk, geluid.

En nu zou ik laten zien het verschil tusschen deze nieuw-verwekte poëzie en den rijmbijbel van den goeden vader Beets.

Ik kies tot voorbeelden van de „jongeren" twee gedichten, ook door den bijbel geïnspireerd, dragende denzelfden titel: „De verloren Zoon", — het éene van Geerten Gossaert, het andere van Willem de Mérode.

Gossaert heeft de gelijkenis van den verloren zoon gelezen, maar het komt niet in hem op dit beerlijk proza in rijm te brengen, op de manier als wij het Beets zagen doen met de gelijkenis van den Samaritaan.

Hij voelt, dat berijming dit volmaakte proza slechts bederven kan.

Maar hij krijgt bij het lezen een impressie, geheel persoonlijk, en er verschijnt voor zijn ziel op eens een ander beeld van een verloren zoon.

Een zoon, die, op weg naar huis, aarzelend stil staat op „den laatste top van 't kronkelgrage pad".

Hij weet:

„Mijn schaamte wacht

Geen schouwtooneel van vreugd na voetval om [ontfarming]

Geen hokkeling geslacht bij ronkend feestge- [druisch...]

Slechts moeders schuwe zoen, slechts vaders [stomme omarming:]

Mijn zoon, mijn erfgenaam, wees welkom in uw [huis!]

Angst voor de ouders plaagt hem niet, maar trotsche vrees voor... de menschen!

En toch besluit me één vrees: wat van den [dag van morgen?]

Wat, als het dorp ontwaakt? Hoe durve ik ooit [weerstaan]

Der burens schampren spot, in hoofden groei [verborgen:]

Gedenkt ge ons nog? Weer thuis? En... schatten [brengt ge ons aan?]

Voor een rijmbijbel zou zulk een vers gansch onbetamelijk zijn, want er staat van deze menschen-vrees in „het oorspronkelijke" geen syllabe.

Maar echt-menschelijk, en daarom ook echt bijbelsch, is deze schroom, en ook de tweestrijd in den verloren zoon, of hij zijn schuld ook aan de wereld, of alleen aan zijn God zal belijden.

Hij besluit het laatste:

„Bekennen? Neen. Dit blijf' 't geheimenis mijns [levens...]

Ontken' mijn strak gelaat de wroeging mijner [pijn...]

En, God, schoon 'k buk voor U, en smeek om [veel vergevens,

Duld, 's werelds hoon ten trots, mijn zeer hoog- [moedig zijn!]

Geen boekleed, opgeschort, vertoone, onverbonden, in valsche needrigheid aan 't gapende gemeen. Op 's levens ijde markt de walging mijner wonden... Dës wete Die ze sloeg, met Die ze U kloeg alléén.

Niet waar, dit is wat anders als de vlotte rijmtaal, die ge al lezende vooruitloopt, omdat ge het eigenlijk alles reeds weet. Hier is aan het woord de dichter met de eigen, uit de ziel geboren, gedachte, waarvoor hij schept de eigen taal en het eigen ritme.

De verloren zoon beraamt een plan: hij keert vóór de „wereld" hem ziet, terug tot de gehoorzaamheid van den arbeid, opdat men hem niet als verlorene kent.

Maar 'k zal voor dag en dauw den smallen gordel [snoeren]

Om 't wambuis, dat verheelt, (schoon 't schrijne) [en innig stil]

In lauwen schemerstal 't juk leggende op de [schoeren]

Des dommelenden bruins, naar uwen heiligen wil.

Bij 't eerste dageraan uitredende uit de schuren Naar 't braakveld op den enk, op oudgewijden [trant]

Met kloekgespienden vuist den ruwen ploegstaart [sturen]

En rechte voren snijde' in mijner vaadren land...

En als dan bij „het falen zijner kracht" de Vesper (het wel: de verloren zoon en een Vesper!) luidt, en de dagtaak is beëindigd, breekt zijne ziel los in een dankgebed (de ontroerde stem nog heesch van d' oude onreine drift), waarvan de slotstrofe luidt:

Ja, 'k dank U. Omdat Gij, met 's levens lust en [lijden,

(Tweesnijdend kouterzwaard van Uw volmaakten [spot])

De steenrots van mijn hart ten akker woudt [bereiden]

Voor 't langzaam kiemend zaad van Uwe liefde, [o God!]

Natuurlijk vindt de kritiek ook in deze verzen werk, en men heeft terecht gevraagd, of het zuiver gevoeld is een verlopen suet zulke zwaar geboren taal in den mond te leggen, maar erken, bij uw kritiek, dat hier het nieuw geluid ontspringt, waarop we lang gewacht hebben, en waarnaar wij nu eerbiedig luisteren moeten.

Willem de Mérode maakt het, zoo mogelijk nog bonter (naar den maatstaf der oude rijmbijelaars geoordeeld) dan Gossaert.

In zijn gedicht „De verloren zoon" is er van den bekeerden zondaar, van wien de vader juichte: Hij is dood geweest en weder levend geworden! — zoo goed als niets overgebleven. Teruggekeerd in huis krijgt de zondaar berouw van zijn berouw, en 's avonds op zijn bed klaagt het in zijn onvolledige hart:

Bitt'rer dan alle ellende is dit herwonnen deel:

Weer thuis te mogen slapen op lang verlaten peul.